

**ФІЛОСОФІЯ БУТТЯ ГУЦУЛА КРІЗЬ ПРИЗМУ ДЕФІНІЦІЇ
«ГУЦУЛЬЩИНА ЯК ТЕКСТ» В УКРАЇНСЬКІЙ МАЛІЙ ПРОЗІ
ПЕРШИХ ДЕСЯТИРІЧ ХХ СТОЛІТТЯ**

У статті досліджено художні особливості відображення національного і філософського буття гуцула у творчості українських письменників перших десятиліть ХХ століття. На основі аналізу художніх творів зроблено висновки щодо індивідуально авторського бачення ролі національного «я» у формуванні рис характеру гуцула. Це дає змогу об'єктивно з різних боків охопити проблему відносин гуцула й цивілізації межі двох віків, чітко аргументувати авторську позицію і думки автохтонного представника Гуцульщини.

Ключові слова: *Гуцульщина, текст, філософія буття, національний характер*

Гуцульщина – це той край, який зачаровував і продовжує чарувати своєю красою багатьох видатних митців минулого і сучасності. Художні твори, в яких характеризується життя краю, описується його природа, розкривається побут, звичаї, обряди, світогляд гуцулів-автохтонів, вражають своїм розмаїттям. Це стосується зокрема й питання художньої реалізації в тексті письменницького бачення буття гуцула, дослідження особливостей його характеру.

Вивчаючи твори українського письменства перших десятиріч ХХ століття з позиції розкриття психології національного характеру гуцула, його внутрішнього буття, слід звернути увагу на поєднанні у художньому світі Гуцульщини двох повноцінних напрямів сприйняття індивідуального гуцульського світу. Насамперед, це було пов'язано із ступенем взаємозв'язку того чи іншого українського письменника з гуцульським субетносом. Письменники-гуцули (М. Козоріс, К. Малицька, Ю. Шкрумеляк, І. Синюк, М. Черемшина, П. Шекерик-Доників та ін.) розкривали особливості національного характеру на інтуїтивному рівні, використовуючи при цьому власну генетичну пам'ять роду.

Українські письменники, яких зачарувала Гуцульщина своєю красою, представники інших регіонів України (В. Гжицький, М. Коцюбинський, Г. Хоткевич, О. Олесь та ін.), маючи творчу здатність проникати в глибини

чужого «я» (свідомо «перевтілюватися»), намагалися з'ясувати міру індивідуального у власній рецепції національного характеру гуцула шляхом аналізу «безпосереднього інтимного досвіду» в його конфлікті з «вищою силою – з колективною свідомістю» [1, 7]. У творах таких письменників авторське «я» співіснує у поєднанні з іншим «свідомим» «я», а оцінка всіх подій, зображених у творах, відбувається з обох боків.

Однак не можна жодну із представлених письменницьких рецепцій на формування гуцульського національного характеру вибирати за об'єктивну. Два погляди на основні складові гуцульського характеру і внутрішнього буття автохтонного мешканця Карпат є взаємодоповнюючими, адже дають змогу осягнути не тільки національне «я» в характері гуцула, а й зовнішні чинники, що суттєво впливають на формування повноцінної гуцульської картини світу.

Мета статті: розкрити художні особливості відображення національного і філософського буття гуцула у творчості українських письменників перших десятиліть ХХ століття; зробити висновки щодо індивідуально авторського бачення ролі національного «я» у формуванні рис характеру гуцула.

Об'єктивна характеристика гуцульського буття перших десятиліть ХХ століття з позиції представників Східної України представлена у новелістиці Г. Хоткевича. Так, основну філософію життя гуцула, його світогляд, манеру спілкування зі Всесвітом передав письменник в образку «Гуцул». Із захопленням стороннього спостерігача розкриває письменник перед реципієнтом всі риси гуцульського характеру, що сформували його внутрішнє ментальне ество.

Образок є авторським свідченням подвійного ставлення до прояву рис національного характеру гуцула. З одного боку, у ставленні до нього письменник проявляє неабияке здивування, що межує з усвідомленням «дикої» енергії краю, закумуляованої у таких рисах характеру гуцула як неймовірна сила, витривалість, лицарська гідність, нестримне бажання до всіх відчуттів.

Пісня гуцульській праці звучить у рядках: «Дивися на нього, як він рубає! Яка сила і краса розмаху, яка безліч рухів, завше зручних, завше потрібних віками обрахованих, що від батька до сина переходять. Сокира грає й співає у нього в руках» [3, 110]. У такому ставленні до праці простежується внутрішня сутність гуцула, невід'ємна від всіх процесів, які відбуваються навколо нього у природі. Письменник дотично констатує наявність специфічного розуміння гуцулом поняття локального простору, що зовсім не вкладається у традиційне розуміння меж певної території.

Варто зауважити, що декількома штрихами авторові вдається не тільки окреслити специфічні риси характеру гуцула як представника субетносу, а й

довести в художній формі його генетичну спорідненість із іншими представниками цілої української нації: «Любить простір гуцул. Його «горде село – Жеб’є на п’ятдесят миль; його оседки на кілька гін один від одного далеко.

У Криворівні на «волооськім боці» на протязі яких півтора кілометрів щось із вісім хат. А дід Матфей, сидючи на пеньку, попихкує люлечкою й каже:

– За мою памнєть хатий було тут дві. А тепер – хата в хату, хата в хату.

Ой, діду-діду Матфею – як ти похожий на дядька Омелька, що наїхав, сплячи, у степу, на верстовий стовп і лаяв бісову тісноту!...» [3, 111]. Фіксуючи широку просторову орієнтацію гуцула, Хоткевич визначає спільність рис характеру гуцулів як Північної Буковини, так і Галицької Гуцульщини, свідомо підштовхуючи алюзіями реципієнта у сприйнятті гуцула як представника цілого українського етносу.

Водночас у окремих деталях, у манері спілкування письменник вишуковує такі риси характеру гуцула, що визначають його всю внутрішню ментальну сутність, відмінну від інших українців. Характерним прикладом є згадка в образку про гуцульське розуміння поняття сили: «І любить силу гуцул, любить її в усім. Як зустрічається з вами, то не вітає вас тендітно-м’яким добрим днем, котре мов духів яких лихих хоче відігнати від твого дня та наклікати добрих, аби вони тобі безсилі, допомогли. Ні, гуцул, каже: «Єк дужі»? Отже – чи є силонька в грудях, чи здолаєте сами пометати ворогів під ноги?» [3, 111]. Таким філософським прикладом письменник прагне донести читачеві сутність гуцульської віри у природний тандем сили фізичної й духовної, якою хочуть вони на підсвідомому рівні поділитися зі своїм співрозмовником. Суто гуцульське привітання «Єк дужі?» з подання Хоткевича сприймається реципієнтом як специфічна риса гуцульського національного етикету відмінна від національного етикету українців.

З іншого боку, гуцул як автохтон Г. Хоткевича зачаровує поєднанням у власному характері рис, які, на перший погляд, не можуть співіснувати в одній людині. Ця зачарованість межує із поняттям захопленості, возвеличення гуцула як автохтонного представника субетносу, що зберіг у собі енергетику власної душі, тому й його світогляд – це світогляд цілої Гуцульщини, його характерні особливості – це внутрішнє єство самої Гуцульщини. Гуцул у розумінні Хоткевича – казковий герой, лицар краю, який має власну гідність, здатен власною кров’ю боронити Гуцульщину, відстоювати її національні інтереси. На переконання письменника, такий народ, що тісним образом пов’язаний із рідним краєм, здатен вижити, зберегти власне національне обличчя, незважаючи на будь-який цивілізаційний поступ. У такому сенсі розглядає письменник поняття гостроти почуттів для гуцула, незалежно від

того, є вони позитивні чи негативні. Через призму незвичайних для простого українця відчуттів розглядає автор ставлення гуцула до кохання, боротьби, праці і терпимості. Всю філософію життя гуцула, риси його національного характеру розкриває письменник шляхом поєднання в одному тексті декількох невеликих розповідей, які виступають аргументами авторських тез про основні складові характеру гуцула.

Авторські роздуми, підкріплені вставними «історіями з життя» сприяють кращому розумінню всіх чинників, які вплинули на формування характеру гуцула як автохтона. Так, оповідаючи про особливості бійки гуцула, автор зазначає: «А вже найгостріше то б'ється гуцул. Ой і дико, ой і не по-людськи, а по-гуцульськи б'ється. Гремить топірцем в груди – в груди, в голову – в голову, вже не дивиться і не хоче дивитися. – Мій креминар, а твоя смеркь! – от тобі й уся філософія» [3, 112]. Доказів наявності такої «гуцульської» філософії щодо бійки у художніх творах означеного періоду можна знайти чимало, не тільки у творчості Г. Хоткевича («Камінна душа», «Довбуш»). Описи бійок гуцулів, де простежується їх заповзятість, «дикість», що зачаровувала і водночас лякала інших людей наявні у «Тінях забутих предків» М. Коцюбинського, «Гори говорять» У. Самчука, «Огні з полонини» Ю. Шкрумеляка та ін.

Серед інших рис характеру гуцула особливе місце надає Г. Хоткевич поняттю терпіння в гуцульському житті. Зміст цього поняття автор розкриває шляхом використання ще декількох вставних оповідей про терпіння неймовірного болю: «Двадцет лехів здохнут, нім гуцула свербит. З розваленою надвоє чашкою, весь облятий, об'юшений кров'ю, з поламаними ребрами, з роздавленими обцасами грудьми – він схопиться, як демон червоний, і знов, і знов кидається у бій і валить топірцем направо-наліво...» [3, 113].; «А й потім... коли прийде лікар і безнадійно почне порпатися в обнаженім мозку, витягаючи осолки костей – гуцул не простогне, не двинеться мускулом...» [3, 113]. Шляхом надмірної натуралізації особливостей життєвого кредо гуцула автор прагне донести до читача не тільки весь комплекс почуттів, властивих гуцулові, а й звернути увагу на тих особливих почуттях, що дають можливість ідентифікувати його як представника сильного субетносу у фізичному, а отже й у духовному розумінні. Невипадково останній вставний епізод, який характеризує внутрішню ментальну картину світу гуцула, а отже й розкриває його національний характер, пов'язаний із поняттям збереження власної гідності, навіть ціною смерті. При цьому зауважмо, що письменника захоплює гуцульська «дика» впевненість у непереможну силу власних ідеалів і переконань, що межує із поняттям лицарської честі й відваги, і має коріння в генетично закодованому в українців «авантюрно-козацькому» типі характеру.

Численні вигуки додають у образок такої впевненості й наповнюють його оптимістичними фарбами: «Ой, войовничий нарід, войовничий, нима що казати!» [3, 114].

З другого боку, автор неодноразово виділяє вищезгадані риси характеру як особливі, властиві суто гуцульській ментальності. Філософськи осмислюючи всю внутрішню сутність гуцула, він насамперед переконаний у незнищенності цього сильного войовничо енергійного субетносу: «І дивися на сю гостру енергію, на сю непогамовану завзятість, на сю витривалість казкову – і гадаєш собі: і так то все пропаде? І не запише сей народ свого сліду в історії людськості? І згине даремно ця безумна, захоплююча, пориваюча енергія? Та не може ж того бути!» [3, 114]. Сила емоцій, що переповнюють письменника, передана цілою градацією питальних та риторичних речень, однак стає зрозуміло, що не читач має зробити висновок із прочитаного. За реципієнта це робить автор образка, який пропонує незаперечне твердження про підтримку цілої Гуцульщини як Матері своєї дитини-гуцула.

Ментальний зв'язок, який існує між гуцулом-автохтоном і Гуцульщиною, дозволяє, на думку автора, її мешканцєві триматися життя. Шляхом протиставлення впливу урбанізованого світу на людину і взаємодії гуцула і Карпатського краю письменник прагне підкреслити важливість внутрішньої природної гармонії у психологічному світі персонажа. Так, якщо в урбанізованому середовищі її представник, знищений невиліковною хворобою і «знівельований державною машиною» лише має свій черговий номер, наприклад фрагмент з новели «Марод», то у світі Карпат гуцул – суто індивідуалізований персонаж, який вирізняється серед когорти інших, несе на собі своєрідний код Гуцульщини, розкриває її внутрішні чинники: «Гуцул Танасій Готич – дійсний тип молодости, молододі безшабашности, в котрій так багато життя, що вона й не дивиться на його дрібниці... Високий, шуплий, увесь із мускулів і жил, довге волосся падає на плечі» [3, 128].

Протиставлення урбанізованого світу і Гуцульського краю посилюється за рахунок свідомого уникнення автором прямих характеристик героїв, які для нього не мають чітко визначених рис візуального сприйняття. Всіх персонажів, які зустрічаються під час пошуку Танасія у лікарні, письменник не ідентифікує: авторські визначення – «якийсь жовнір», «якась фігура» зайвий раз підкреслюють негативні наслідки цивілізаційного поступу, коли зникає індивідуальність кожної людини, яку життєві обставини закинули далеко від рідного краю, де не діють закони природи. Образ гуцула Танасія Готича з «Мароду» показаний Г. Хоткевичем у своєрідній градації – гуцул, далекий від Карпат, подоланий хворобою, сприймається ним такою ж «сухою фігурою», що й ті персонажі, які його доглядають. Поступово авторська характеристика

персонажа змінюється, він набуває рис особистості, коли чує з вуст відвідувача рідну мову: «Знайомі звуки викликають якусь реакцію на його лиці, але все ж він ще не знає, не розуміє». Лише тоді, коли автор представляється його сусідом із Криворівні, відбувається остаточна індивідуалізація героя: «Увесь мов би засвітивсь Танасій... І я бачив, як від моїх слів, від мого приходу самого повіяло на Танасія простором його верхів, полонинським все цілющим повітрям» [3, 131]. Таким чином згадка про Гуцульщину у такій латентній формі наповнила сакральною енергетикою внутрішнє ество гуцула, відірваного від рідної землі.

Філософськи оцінюючи зміни, що відбулися прямо на очах, із особистістю Танасія Готича, Г. Хоткевич прагне проаналізувати основний сенс буття представника гуцульського субетносу. Розмова, що відбувається після «впізнання» між Танасієм і письменником, перемежована внутрішнім авторським монологом, який сприяє розкриттю сутності всіх реплік і думок, висловлених персонажем. Так, добрі побажання Танасія: «А бог би вам дів шесливе панованє та й абесте діждали, та й абесте ніколи, ніколи на лихе місце не ступили» [3, 131], викликають чимало роздумів митця про світ внутрішнього ментального буття героя, яке цілком залежить від ступеня єднання гуцула із рідним краєм: «Що гуцул укладає в ці слова? Мов би вважав це життя юдолею горя, де не кожному пощастить діждати щастя... ой, коби ж то діждати, Танасієчку солоденький! А то, відев, не дожду си, та й ти відев»... [3, 131].

Авторське мовлення, наближене до гуцульського діалекту, свідчить про спільність його думки із позицією персонажа. Письменник передчуває на рівні інтуїції емоційний вибух внутрішнього світу Танасія Готича. Емоції героя виявляються у різких рухах і несподіваній реакції на спілкування з автором в останньому епізоді зустрічі: «Нараз Готич підвівся і ловив мою руку. – Паночку... Ой, паночку любий та солодкий!.. Візьміт мене! Я нічю не пожалую – лиш візьміть мене д'хаті!.. Я подужєє там враз. Я знаю, що я там подужев. Я лише би раз гленув на гори, то би вже подужев...» [3, 132]. Для Танасія весь світ Гуцульщини, далекої для нього територіально, уміщується в інформативне поле співрозмовника, який виступає своєрідним зв'язковим між хворим гуцулом і Гуцульщиною. У розумінні персонажа оповідач має вирішити його долю – прийняти рішення про повернення до рідної землі-матері, яка здатна на сакральному рівні зцілити знеболене тіло і відновити духовну гармонію буття власної дитини-гуцула.

Не маючи змоги зазирнути у внутрішній світ головного персонажа автор-оповідач фіксує зовнішні вияви душевної боротьби Танасія, а для читача залишає нерозгадану таємницю єднання гуцула із рідним краєм. Власне,

оповідач в образку «Марод» лише доторкнувся до проблеми декодування стосунків Гуцульщини і її мешканців. Ситуація, в яку потрапляє автор-оповідач, стаючи «зв'язковим» між гуцулом і Гуцульщиною, змушує глибше замислитись над психологією людини, яка змушена хапатись за життя своїми бажаннями побачити рідну землю. Найголовнішим образом-репрезентантом краю, який активно може посприяти одужуванню смертельно хворого гуцула, виступають гори. Саме до них прагне душа головного героя, однак загадку такого прагнення оповідач «Мароду» не в змозі розкрити із власної позиції.

Жодним чином не підкреслюючи дитячу наївність приреченої на смерть людини, автор у молитовному зверненні до Гуцульщини виражає весь спектр власних емоцій, які перегукуються із внутрішнім станом Танасія: «Земле рідна!.. Ти сціляєш дітей своїх, що торкнуться тебе із синівською любов'ю! Ти виносиш із надр своїх всемогуті ліки для схворіли, зболілих діток і вертаєш їх до життя і чуда твориш. Але ж для того чуда треба тебе любити, як любить тебе оцей роздавлений гуцул... Чому ж ти його, лиш його не сцілиш, що *так* (авторське виділення. – Т.Б.) тебе любить?» [3, 132].

У риторичних запитаннях виявляється авторська філософська позиція на природні процеси і закони, що впливають на життя кожної людини. Оповідач виявляє неспіввіднесеність у ставленні один до одного Гуцульщини і її мешканців, вважаючи любов гуцула до рідної землі сильнішою. У образку письменник не прагне дошукатися розгадки такої сакральної прив'язаності гуцула до рідного краю, тому інформація, що доносить до гуцульської свідомості автор, має відтінок песимістичності, адже під час цієї оповіді стає зрозуміло, що рідної Гуцульщини Танасій не побачить: «І от коли я відходив уже – дивився на мене Готич довгим, глибоким, повним туги поглядом...» [3, 133].

Відчуваючи потребу дошукатися розкриття таємниць Карпатського краю, його внутрішньо ментальної сутності, Г. Хоткевич презентує на розсуд читача власні внутрішні почуття, сповнені ностальгії, печалі і танатофобії, в образку «Жаль за горами». Твір становить собою потік емоцій оповідача, який не ховає свій сумний настрій і песимістичні філософські роздуми над сенсом буття людини, зв'язком, що існує між людиною і природою.

Гуцульщина постає у творі в латентній формі, основним образом, символічно представленим своїм найкращим презентантом – Карпатськими горами. Подібно до героя «Мароду» оповідач тужить за горами, які змушений був залишити за життєвих обставин. Досліджуючи власний внутрішній світ, перебіг думок з приводу розлуки з Гуцульщиною, він прагне зберегти ту сакральну єдність із краєм, яка і його, як і автентичного мешканця, може утримати у вирі буденного життя. За рахунок неодноразового молитовного

звертання до гір образок сприймається реципієнтом як лірична пісня у прозі, яка у такій естетській формі передає ставлення Г. Хоткевича-оповідача до Гуцульського краю. Доречно згадати тут погляди І. Франка на стосунки автора і читача у художньому творі. Адже саме у образку «Жаль за горами» Г. Хоткевич прагне сформувати власну позицію у читача, «помістити» його світ у реальність Гуцульщини шляхом оцінки особистих переживань. Фактично позиція автора образку окреслюється Франківською тезою: «Поет для dokonання сугестії повинен розворушити свою духовну істоту і другий раз пережити все те, що хоче вилити в поетичнім творі... Але його сугестія повинна зворушити так само внутрішню істоту читача, вводячи в неї нове зерно життєвого досвіду, нове пережиття і одночасно об'єднуючи те нове із запасом виображень та досвідів, які є активні або які дремають в душі читачевій»[2, 46].

Філософські авторські роздуми, представлені у творі, структурно поділяються на дві сюжетні співвідносні складові, що тематично входять у діапазон розкриття внутрішнього світу Гуцульщини. Гуцульський край представлений двома архетипними образами-символами – горами і людьми, які стають головними об'єктами зображення у відповідних частинах тексту твору. Своє емоційне сприйняття краю, своя розлука із краєм безпосередньо втілена автором у першій частині образка. На розсуд читача представлена лірична пісня у прозовій формі, що виражає авторські емоції і дотичну аргументацію ностальгійного відчуття письменника. Авторський рефрен «Гори мої, гори, любі мої верхи... Ходив я вами – тужу я за вами» є своєрідним виявом емоційного стану письменника, що спонукає його до прекрасних спогадів про часи перебування Гуцульщиною. Гуцульщина в цьому разі постає символом «втраченого» раю для автора, який за певних життєвих обставин змушений залишити цей екзотичний і неповторний гірський край. Численні образи-архетипи таємної Чорногори, синьоокого Черемоша, велетнів-гір, створюють ефект Едемського саду, де людина є природною складовою, а її душа знаходить спокій у просторі й часі. У кожному прозовому авторському зверненні до Гуцульщини-Чорногори відчувається ритмомелодика поетичного твору: «Слово я розумів серед вас, велике слово Любови! Ви мою душу широко робили, ви моє серце радістю переповняли вкрай. Упившися вашою красою, я приходив до дому світлий, тихої радості повний і в нещастях своїх щасливий» [3, 135]. Такі «оголені» сповіді письменника на ірраціональному рівні сприяють наближенню авторського «я» до внутрішнього світу гуцула-автохтона, підводячи поступово читача до усвідомлення причин сакрального зв'язку Карпатського краю з його мешканцями.

Емоційно насичений монолог-звинувачення, що йде із глибин внутрішнього світу гуцула, сповнений філософських роздумів щодо несприйняття

автохтоном надмірно інтенсивного впливу цивілізаційного поступу: «Пощо ви, панове, прийшли сюди? Чи не ліпше було нам без вас, без вашої культури, без ваших судів і суддів!... Пощо скаламутили ви наше життя, оголили і запаскудили наші гори?.. Нема тепер жичливості межі людьми, хлюбитесь село зведеницями, ми здовжилися, розпилися» [3, 137]. За численними риторичними питаннями схована глибока переконаність персонажа у власній позиції несприйняття агресивного поступу суспільства.

Думки власне автора певною мірою слугують обрамленням такої позиції автохтона. Письменник у своїх роздумах прагне донести до читача оцінку тих змін, які відбулися у стосунках гуцул – Гуцульщина як Природа – цивілізація. Позиція Г. Хоткевича у заявленій тріаді відносин висловлена тезою: гуцули – це «люди, уламок давніх віків, незвані гості на сьогоднішнім обіді культурнім жебрацьким». Така своєрідна песимістична констатація життєвих реалій краю аргументується авторськими думками про порушення гармонії у стосунках гуцула і природи, внутрішньої рівноваги шляхом агресивного втручання «культури» цивілізації, до якого ні гуцул ні Гуцульщина не були готові. Авторська позиція, посилена гуцульським монологом-звинуваченням, наприкінці твору набуває апокаліптичного пророцтва про зникнення самобутньої культури гуцула-автохтона й Гуцульщини як недоторканого краю: «З'їсть панська культура вашу патріархальність... У музеях поставлять воскових дівчат у ваших уплітках, легінів із трембітами в руках з тупими фарбованими очима і полупаним носом... Виб'ють ковбки останнього струга в Черемоші, сплавлять з Балтагула останній ковбок, а там – хай вас чорт бере, гуцули». [3, 138]. Таке песимістично настроєве пророцтво майбутньої долі Гуцульщини, викликане тогочасними реаліями життя, є емоційним сплеском внутрішнього «я» письменника. Г. Хоткевич щиро вболіває за сучасне і майбутнє культурного осередку Карпатського краю: «А ще гірше тужить душа за людом щирим твоїм, о земле ти рідна, Україно гірська!» [3, 138]. Водночас митець констатує поступову невідворотність змін, які відбуваються на Гуцульщині. Погоджуючись з думкою Ф. Погребенника про надмірне моралізаторство цієї частини образка «Жаль за горами», зауважмо, що така філософська насиченість твору не виступає одним із найслабших місць у «Гірських акварелях», а швидше є своєрідною авторською реакцією-висновком, констатацією життєво важливих і вкрай кардинальних змін у долі Гуцульщини. Цей образок виступає планомірною і головною складовою «Гірських акварелей», є завершальним ностальгійним акордом за втраченим раєм, Гуцульщиною екзотичною і перехідним містком до справжніх життєвих реалій – Гуцульщини без екзотики, що постала перед новими випробуваннями часу. Г. Хоткевич у завершальному музичному акорді збірки

стверджує, що гармонію дуального тандему Гуцульщина як Природа – гуцул як автохтон, порушено без згоди її складових активним цивілізаційним поступом і лише в руках людства знаходиться можливість зменшити негативний вплив цивілізації.

Отже, поєднуючи свої внутрішні відчуття з відчуттями автохтонного населення краю, Г. Хоткевич вибудовує позицію ще й стороннього спостерігача у часовому просторі існування гуцула і Гуцульщини на початку ХХ століття. Це дає змогу об'єктивно з різних боків охопити проблему відносин гуцула й цивілізації межі двох віків, чітко аргументувати авторську позицію і думки автохтонного представника Гуцульщини. Ментальне єднання з природою, висловлене у «оголених» сповідях автора з позиції гуцула, дає змогу «виплеснути» істинно гуцульський погляд на зміни, які незалежно від його бажання відбуваються у рідному краєві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Поліщук Я. Міфологічний горизонт українського модернізму / Ярослав Поліщук . – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2002, – 392с.
2. Франко І. Із секретів поетичної творчості / Іван Франко // Франко І. Зібрання творів: У 50 т. – Т.41: Літературно-критичні праці (1890 – 1910) / Упор. та ком. В. Кречотня, Т. Третяченко / Іван Франко. – К.: Наук. думка, 1984. – С.45–119.
3. Хоткевич Г.М. Твори [Текст] / Г. М. Хоткевич. – Х.: Кооперативне видавництво «Рух», [1928]. Т.7.: Гуцульські оповідання / ред.. і передм. А. Березинський. – [Б.м.]: [б.в.], 1931. – 286 с.

Быкова Т. В., кандидат филологических наук, доцент,
Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова

ФИЛОСОФИЯ БЫТИЯ ГУЦУЛА СКВОЗЬ ПРИЗМУ ДЕФИНИЦИИ «ГУЦУЛЬЩИНА КАК ТЕКСТ» В УКРАИНСКОЙ МАЛОЙ ПРОЗЕ ПЕРВЫХ ДЕСЯТИЛЕТИЙ ХХ ВЕКА

В статье исследованы художественные особенности национального и философского бытия гуцула в творчестве украинских писателей первых десятилетий ХХ века. На основе анализа художественных произведений сделаны выводы относительно индивидуально авторского видения роли национального «я» в формировании черт характера гуцула. Это позволяет объективно с разных сторон охватить проблему отношений гуцула и цивилизации на рубеже двух веков, четко аргументировать авторскую позицию и мнения автохтонного представителя Гуцульщины.

Ключевые слова: Гуцульщина, текст, філософія быття, національний характер.

Вукова Т. В., Candidate of Philology, Associate Professor,
National Pedagogical University named after M. P. Drahomanov

**PHILOSOPHY OF LIFE THROUGH THE PRISM OF HUTSUL
DEFINITION “HUTSULSHCHYNA AS TEXT” IN A SMALL
UKRAINIAN PROSE OF THE FIRST DECADES OF THE XX CENTURY**

The article explores the artistic features of the national and philosophical life in the works of hutsul Ukrainian writers of the first decades of the XX century. Based on the analysis of works of art made conclusions about the role of the individual author's vision of the national “I” in the formation of character traits hutsul. This allows an objective from different directions to cover the problem of relations hutsul and civilization at the turn of the century, clearly substantiate the author's position and opinions of the indigenous representative Hutsulshchyna.

Keywords: Hutsulshchyna, text, philosophy of life, the national character

УДК 81-115:82.091=16

Білик Н. Л., к. філол. н., доц.
Інститут філології КНУ

**СЕМАНТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЕКФРАЗИСУ СИНТЕТИЧНИХ
ВИДОВИЩНИХ МИСТЕЦТВ У РОМАНІ М. ПРОДАНОВИЧА
«САД У ВЕНЕЦІЇ»**

На матеріалі роману сучасного сербського прозаїка Мілети Продановича «Сад у Венеції» у статті висвітлюється притаманний сербському постмодерністському роману досвід моделювання в художньому просторі літературного твору смислової активності синтезу мистецтв у форматі екфразису. Йдеться про функціональність і семантичний ефект його реалізації у продуктивних залученнях виражальності видовищних творів, зокрема, постановки альтернативного театру.

Ключові слова: екфразис, мистецтво, поетика, семантика, альтернативний театр.

На сучасному етапі розвитку літературознавчих досліджень дедалі більшу увагу привертає явище екфразису, особливий сенс якого увиразнився